

Inatsisartut 2020-imut aningaasanut inatsisaat

Aallaqqaasiut

Aasap nunaa naggorrisoq uumassusilinnut tamanut nukissaliisimaqisoq qujalluta inuulluaqqarput. Tikilluaqqusigu ukiaq, issittup nunaata pissaanera "nassarlugu" sassarterfigimmatigut. Nunattaasiit ukiap taarnersuani arsarnerit nittartertalerpai, paasitinniarpasilluta qanorluunniit taarnersuaq angitigigaluarpat qaamanermik pilersitsisinnaasugut. Pisussat suusut tamaasa akiorumagatsigit qaamanersiorfissanut taarsiorfissanullu naleqqussartuassaagut. Inuiaqatigiit naleqqussartuartut nukigaagut. Isummersoqatigiittuassaagut. Tusarnaartut tamassi, Inuit Ataqtatigiit sinnerlugit tikilluaqqussi.

Naalakkersuisunut killeqanngitsumik piginnaatitsissutit

Inatsisartut aningaasanut inatsisissaat ukiuni tulliuuttuni inuiaqatigiinni malunnaatilimmik sunniuteqassaaq. Innaallagissamut akit, orsussamut akitsuutit aamma angallannermut akitsuutit qaffanneqassasut Naalakkersuisut siunnersuutigaat. Inuit Ataqtatigiit sinnerlugit oqaaseqarninni erseqqissarlara, uagut aalajangiusimagatsigu inuit nunatsinni atugaasa qaffassarnissaat. Allatut oqaatigalugu, isumaqataaangilagut inuit "kaasarfiiniit" aningaasarpasuit tigorariarlugit Kalaallit Airport A/S-imut nuunneqarnissaat. Siunnersuutigerusupparput inuit aningaasaajarnagit, Naalakkersuisut atorfilittaminnut aningaasarpasuit aqutassiissutigisartagaat malunnaatilimmik ilanngarneqassasut. Taakuummata nunatta avataanut siunnersortinut kiffartuussinernullu aningaasarpasuarunik aniatitsiffiusut.

Inuit Ataqtatigiit Inatsisartut aningaasanut inatsisissaat 2020-imut, ukiunilu aggersuni missingersuutaasoq misissorluarparput. Maluginiaqqarput pingaarutilik, tassalu Inatsisartut akisussaaffimminnik iperaallutik Naalakkersuisunut nussuinerat ukiuni kingullerni qaffakkiartuinnartoq suli annertusarniarneqarmat. Aningaasanut inatsimmi konto pingarnerit tamarluinnangajammik aamma oqaasertaliussat ilanngullugit Naalakkersuisunut piginnaatitsissuterpassuit arlallit piiarneqartariaqarput. Oqartussaaqatigiilluni naalakkersuineq "nipaatsumik qamiterneqartoq" Inatsisartunut ilaasortat isummerfigisariaqarpat. Inuit Ataqtatigiit erseqqissumik isummerfigaarput, Inatsisartunut ilaasortat sulisariaqarput aamma akisussaaffimmik tiguisariaqarput. Naalakkersuisunut piginnaatitsissutit aningaasanut inatsimmi ikilisariaqartut piumasaraarput.

Qinigaaffimmi uani takuarput Kalaallit Airport Holding A/S pillugu qinikkat qanoq isumaqatigiinngissinnaatiginersugut. Inuit Ataqtatigiit maluginiarparput Naalakkersuisut Siulittaasuata ammaanermi oqalugiaataani, taannalu pillugu partiit oqallinneranni naalakkersuisooqatigiit suleqataasalu isertuuppasikkaat maanna Naalakkersuisut minnerpaamik 1,2 mia. kr.-inik atuinissaminnik piginnaateqqunerat. Aningaasat Kalaallit Airport-imut nuunniarneqarput.

Inuit Ataqtatigiit maluginiarparput Inatsisartut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliaat akuerseqqaartinnagu Naalakkersuisut piginnaatinneqarnissaat qinnutigineqartoq aningaasaliisutaareersut qaavisigut aamma 1 mia.kr.-nit Kalaallit Airport A/S-imut nuunneqarnissaannut. Taamak annertutigisumik tunngavilersugaanngitsumillu Naalakkersuisut qinnuteqarnerat akuerisinnaanngilarput. Minnerpaamik Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaq akuerseqqaarsimasariaqarpoq. Aningaasaqarnermut

ataatsimiititaliap aamma akisussaaqataanini oqartussaassuseqarninilu nukitut tigoqqittariaqarpaa. Suut tamarmik Naalakkersuisunut piginnaatitsissutitut tunniussuutiinnarneqarsinnaanngillat.

Erseqqissarlara, Inuit Ataqtigiiit mittarfissanut akerliunerat tunuliaqutsiisimanginnerat tassaanngimmat ineriartortitsinissamut akerliuneq. Akerlerisimavarput pilersaarut naammassineqanngitsoq, innuttaasunik, kommuninik inuussutissarsiortunillu eqqugaasussanut peqataatitsinnginneq, kiisalu mittarfissat ataatsikkut sananeqarnerisigut aningaasarsiornikkut sunniutissat, akinut akitsuutinut inuiaqtigiillu ineriartortinnerinut eqquinerlussinnaasut mianersorfigisimavagut.

Naalakkersuisut Siulittaasuat naqqillara ippassaq oqallinnermi oqaatigisai pillugit. Ineriartortitsinissaq sukataarupparput. Inuit Ataqtigiinniit allaanerussutigaarput nunatsinni inuit peqatiserigatsigit ineriartortitseqataaniassammata. Naalakkersuisuni ilissi toqqarparsi naalagaaffeqatigut annertuumik oqaasissaqartitaallutillu aningaasanik iluanaarutininik annertuumik agguagarsisassasut. Kalaallit Airportip iluanaarutai naalagaaffiup aningaasarsiornikkut annertuumik, oqartussaaneq aqutsinerlu allaat politikikkut piumaffiqeqarsinnaanatik ingerlatissagaat ilissi aalajangiupparsi. Ineriartortitsinerput aningaasarsiornikkullu nukimmik immitsinnut ikiorsernissarput periarfissarujussuaq naalagaaffeqatitsinnut tunniunneqarmat ilumut akilersinnaasumik aqqissuussinertut taassallutigu Namminersoneq pillugu inatsimmut uniuuttutut nalilersimavarput.

Tungavilersorneqanngilaq akilersinnaassutsimik misissuinerit aamma siorna aningaasanut inatsimmi aalajangersakkavut tungavigalugit allannguutissat suusimanersut. Aningaasarpassuupput, inuit nunatsinniittut paasisariaqarpaat Naalakkersuisut tungavilersuutigisaat suunersut. Aningaasanut inatsimmi piginnaatitsissummik Naalakkersuisut qinnuteqaataat nutaajuvoq immikkorluinnaq isigineqartariaqartoq. Inuit Ataqtigiiit piumasaraarput Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliaq sukumiisumik misissuissasoq.

Mittarfissat pillugit pilersaarut pillugu naammannerujussuarpoq Demokraatit Naalakkersuisullu sapiissuseqarlutik aalajangiisimanerminnik oqaaseqartarnerat. Suliap imarisaa ilisimaneqartariaqarpoq, aamma inuiaqtigiiit qinikkanit illersorneqartussaapput. Suliassat kingunissaat qulakkiivissimanagit sapiissuseqartuusaarluni aalajangersaanerit ilisimasaqassusermik qulaajaanermillu taarserneqartariaqarput. Inuiaqativut nunatsinniittut partiit illua-tungeriinnerput neqitsiullugu sapiissuseqarnitsinnik suaaruteqarfigiinnarnagit tungavilersorsinnaasunik maqaasisaqarpugut. Qinikkat nukivut katersuunniartigit, pilersaarut ajutoorpat oqaluttuarisaanermi inuiaqtigiiit ineriartorneranni naalakkersuinikkut kukkunerit annersarilissavaat. Sapiinneqqusaannersi paasisimasaqarneqqusaanermik taarserniarsiuk tamatsinnut pitsaanerussaaq.

Suliassaq pitsassuusimappat sooq taava ukioq ataaserluunniit ingerlanngitsoq mittarfissat pillugit pilersaarut allanngorujussuarpa?

Sooq immikkut aningaasarpassuarnik qinnuteqaateqaqqittoqarpa?

Sooq taava siorna mittarfissat pillugit pilersaarut pillugu Naalakkersuisut Inatsisartunut oqariartuuteqarpat akilersinnaasumik ingerlatsisoqassappat Kangerlussuaq Narsarsuarlu ataatsimut ullumikkutut imarpik qulaallugu mittarfissuurtut atuussinnaassanngitsut?

Taava kina eqqortumik Inatsisartunut ilaasortanut inuiaqtigiinnullu oqaluppa?

Nassuiaasoqartariaqarpoq.

Massakkut paasivarput Kangerlussuaq ammaannassasoq, aamma imarpik qulaallugu mittarfittut. Imaappa Naalakkersuisut siorna Inatsisartunut eqqunngitsumik oqaaseqarsimasut. Naalakkersuisut Siulittaasuat erseqqissaasariaqarputit ammaanermi oqalugiaat naggasiillutit oqaaserisatit pisortatigoortuummata.

Inuit Ataqtigiit malinnaasimavugut Naalakkersuisut nalunaarusiat pilersaarussiaq saqqummiussaata aamma inatsisissatut siunnersuutit saqqummiunneqartut pillugit. Naalakkersuisut aalajangersaatitsisinnaangillat eqqunngitsumik tunngavilersorlutik. Kissaatigaarput Kangerlussuup matunissaa mittarfissat akilersinnaaqullugit imarpik qulaallugu mittarfittut atuussinnaanginneranik tunngavilersuuteqariarluni akilersinnaaleriataarsimaneranut allannguutit naqitanngorlugit saqqummiunneqartariaqarmata. Naalakkersuisut isertuussassanik ataatsimiititalianut suliakkiisaqattaarnerat unittariaqarpoq. Naalakkersuisut Siulittaasuat matoqqasumik isertuussisumillu aqutsineq ilumuunnginnerassagukku timitaliisariaqarputit ammasumik aqutsinikkut. Oqaasiinnartigut anninnagu sulinikkut timitaliisariaqarputit Naalakkersuisut allat peqatigalugit.

Inuit Ataqtigiit uparuaanigut tassaangillat inuussutissarsiornikkut takornariaqarnikkullu ineriartortitsinissamik akerliliinerit.

Nunatsinni utoqqaat

Nunatsinni utoqqaat pitsaasumik atugassaqtitaallutik utoqqalinersiaqartariaqarput. Taamaammat Inuit Ataqtigiit naammaginngilarput utoqqalinersiat sulisinnaasunuinnaq iluaqusiisussat Naalakkersuisuniit aallaavigineqarmat. Nunatsinni inoqarfinni suliffissaaleqiffiusuni nunaqarfinnilu utoqqaat qanoq iluaqutigissagamikku. Isumaqarpugut politikikkut aalajangernermi tunngaviusariaqartoq tassaasoq, nunarput nunanit allanit utoqqaaffigissallugu pitsaanerpaaq. Utoqqarnut atukkat aqqivinnissaannut utoqqalinersiat aalajangeeqataalluartunut ilaammat, tunngaviusumik utoqqalinersiat massakkut Naalakkersuisut suliaanniit pitsaanerusariaqarput.

Partiit allat peqatigalugit Aningaasaqarnermut Naalakkersuisumut Isumaginninnermullu Naalakkersuisumut erseqqilluinnartumik piomasaqarnikuuvugut. Ulloq manna tikillugu Naalakkersuisut tukermersornerat assut uissuummissutigaarput. Taamaattariaqanngilaq. Utoqqalinersiat aqqinneqartariaqarput nunatsinni utoqqaat tamarmik aallaavigalugit. Utoqqaat sulisinnaassuseqatuinnaat aallaavigineqassappata naammangilaq. Isumaqtiginninniarnermi piomasaraarput utoqqaat nunatsinni ataatsimut atugaasa pitsaanerulernissaat angujumallugu utoqqalinersiat qaffanneqassasut.

Inuussutissarsiorneq, takornariaqarneq

Akerliuniaannangilagut, taamaammat aamma Inuit Ataqtigiinni siunnersuuteqarsimavugut inuussutissarsiorneq takornariaqarnerlu siuarsarumallutigu kommunit nukittuneruleqqullugit Inatsisartut aningaasanut inatsisaanni siuarsaanissamut aningaasaliissutit kommuninut nuunneqarnissaat Naalakkersuisunut isumageqqullugit noqqaasarsimagaluarluta. Inoqarfiit illoqarfiillu akornanni aqqusinniornikkut annertusaanissamut aningaasaliissutinik amerlileerusussimavugut isumaqtissarsiorluta, nunatsinni inuussutissanik pilersuineq, suliffissaqartitsineq aamma takornariaqarnikkut suliffissat nutaat allat inuit akornanni aningaasarsiornikkut pissarsissutaanerusumik aqqissuussat siuarsarneqarniassammata.

Aningaasarpassuupput aningaasanut inatsimmi kommuninut nuunneqarsinnaasut. Sineriammi inuussutissarsiutinik inerisaaniartorpassuit uppersaasuupput Inatsisartunullu apuussisarput inuussutissarsiutinik takornariaqarnermillu inerisaanissamut aningaasaliissutit qinnutigiaraluarlunikku itigartuarnertik sumik patsiseqarnersoq, allatullu taakku aqqissuunneqartariaqaraluartut. Ilisimasagullu naapertorlugit aningaasaliissutit allaat aatsitassarsiornianut aningaasaateqarluareersunut tapiissutitut atorneqartarsimapput. Soormi nunatsinni innuttaasut maani nunaqartuartsatut isigisavut suleqataatikkutsigit periarfissillugillu. Inuit Ataqtigiinniit siunnersuutigisavut Naalakkersuisooqtigiinniit isummerfiginaveersarneqarnerat uggoraarput.

Ippassarli tusaavarput Siumut sinnerlugu oqaaseqartup ineqarnermut, inulerinermut suliffissaqartitsiniarnermullu tunngatillugu naalagaaffeqtitsinnit aningaasalersueqtigiinnikkut aqqiisooqarnissaa ujartorneqartoq. Ikioqtassarsiorneq ajunngilaq, nunattali avataaneersunit suut tamangajaasa aqqinneqarnissaat isumalluutigalugu nunarput ingerlassinnaannginnatsigu sinerissuarput aningaasarsiornikkut nukissalerumallugu kommunit aningaasaqarnerisigut periarfissaat pitsaanerulersittariaqarpagut.

Inuit Ataqtigiit neriuppugut naalakkersuinikkut partiit tamarmik aningaasaqarnitta qitiusoqarfinniinnaq ineriartortinneqarnerat pinnagu aamma inoqarfinni avinngarusimasuni ineriartornissaq pissasoq oqallisigiinnarnagu aningaasanik malitseqartissagaat.

Pigineqataassutinik tunisinerit

Inuit Ataqtigiit maluginiarparput konto pingarneq 10.13.10 oqaasertaliussat tunngavigalugit Naalakkersuisut piginnaatitsissummik qinnuteqartut aktianit pigineqataaffinniit pigineqataassutit tunisinerillu aqutigalugit isertitassanik 170,4 mio.kr.-init annertunerusunik aningaasaliissuteqarnissaminnut qinnuteqartut. Malugisiuk oqaaseqtigiit allaqqammata "170,4 mio.kr.-init annertunerusunik aningaasaliissuteqarumallutik" Naalakkersuisut qinnuteqarput. Allatut oqaatigalugu qanorluunniit annertutigisumik killiligaanngitsumik qinnuteqarput. Tamanna ataatsimiititaliami peqqissaartumik misissuiffigineqassasoq kissaatigaarput.

Ilanngullugulu sanaartugassanut iluarsagassanullu Aningaasaateqarfimmit utertitani aningaasat pissarsiarineqartut aamma Naalakkersuisut piginnaateqqupput siunissami ungasinnerusumut aningaasaliissuteqarnissanut nuuginarneqarsinnaalissasut. Inuit Ataqtigiit isumaqarpugut sinerissami sanaartornernut ineriartortitsinermullu ernumanartortaqqassasoq Naalakkersuisut sanaartugassanut aningaasaliissutinik utertitsinissaminnut piginnaatinnegassappata, oqaasertaliussat malillugit aningaasanik annertussusiliisoqanngilaq. Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaq misissuilluaqqissaassasoq Inuit Ataqtigiinniit noqqaassutigaarput.

Tunngaviusumik inatsisissaq

Konto pingarneq 20.01.13 Inatsisinut tunngaviusussanut isumalioqtigiissitaq aamma allattoqarfik. Suliassaq pingaarutilissuaq, inuiaqtigiittut tunngaviusumik inatsisissarput, inuiattullu immikkuullarissusitta kulturitta naleqartitattalu inatsisiliunneqarnissaat unitsinniarneqarmat Inuit Ataqtigiinniit assut uggoralugulu isumaqtiginngilarput. Tunngaviusumik inatsiseqalernissarput ukiumiit ukiumut aningaasatigut patajaatsumik inissinneqartariaqartoq isumaqaratta.

Inatsisiliortuusugut inatsisissaq annertooq pingaaruteqaqisorlu taamak soqutiginnippasitsigalugu ingerlanniarsinnaangilarput. Ukiut missingersuusiorfiusut tamaasa ilanngullugit aningaasalersuisoqartariaqarpoq. Politikikkut takutittariaqarparput suliassaq annertoorsuaq nalorninaatsumik sulisussanngorlugu aningaasalersorniarlutigu. Inatsisitigut kinaassusissarput naalackersuinikkut taamak kinaassuseqanngitsigisumik siuttoqarnikkut ingerlanneqarsinnaangilaq. Tupinnassaqaq aappaaguinnarmut suliassaq suleqatigiissitaq allattoqarfillu piareersisussatut isigineqassappata.

Konto pingarneq 20.30.01 Aningaasaqarnermut sulisoqarnermullu aqutsisoqarfik, ASA

Oqaasertaliussani konto pingarneq 20.30.01 ukiuni arlalinni taamaattussaannartut isigineqalersimasoq misissuiffigineqartariaqartoq Inuit Ataqtigiit isumaqarpugut. Oqaasertat imaattut issuassavakka:

“Nioqqutissanik aamma kiffartuussinernik pisinermit isumaqtigiissusiornissamut Naalackersuisut pisinnaatinnearput. Isumaqtigiissutaasuni aningaasaliissutaasut tamarmiusut sipporneqassanngillat, ukiullu missingersuusiorfiusut sunnerneqassanatik. Isumaqtigiissutaasuni aningaasaliissutaasut tamarmiusut sipporneqassanngillat, ukiullu missingersuusiorfiusut sunnerneqaqqusaanatik.”

Inuit Ataqtigiit Naalackersuisut kaammattorpavut kiffartuussinernik pisinermit aningaasarpasuit ataatsimut isigalugit 3,5 mia. kr.-nit missaannik annertussuseqartut misissuiffigeqqullugit. Neriutigaarput Naalackersuisut aamma aningaasarpasuit pineqarmata sipaarutaasinnaasunik nassaartorsinnaassasut. Taamaalluni inuiaqtigiinni akit atuutsitavut qaffasereersut qaavisigut akit qaffanneri akitsuuterpassuillu kisimik isumalluutigineqannginnissaat Naalackersuisut isumannaarniassammassuk. Oqaasertaliussat nangipput imaattumik:

“Peqqinnissaqarnermut, ilinniartitaanermut isumaginninnermullu tunngassuteqartut sipaarniarfigineqarnissaat tassuuna aamma qulakkeerniarneqarput. Oqaasertaliussatigut sivisunerusumik atuuttussamik isumaqtigiissuteqarnikkut piffissamut ungasinnerusumut pilersaarusiornissaq sipaarniuteqarnissarlu periarfissinneqarput.”

Naalackersuisut piginnaatinneqarsinnaanngillat tunngavilersugaanngitsumik Peqqinnissaqarfimmi, ilinniartitaanermi isumaginninnermilu aningaasartuutinin sipaarniarnissaminnik. Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaq minnerpaamik akuersiseqqaarsimanissaa piumasaaqataasariaqartoq Inuit Ataqtigiit isumaqaratta.

Konto pingarneq 20.30.05

“Konto pingarnermi matumani siunertarineqartunut suliassat ilaasut aqqiiviginissaat pillugu suleqatinik avataaneersunik isumaqtigiissuteqarnissamut Naalackersuisut piginnaatinnearput. Isumaqtigiissutaasuni aningaasaliissutit tamarmiusut sipporneqassanngillat, ukiullu missingersuusiorfiusut sunnerneqaqqusaanatik.”

Oqaasertaliussat ilaneqartariaqarput Aningaasaqarnermut ataatsimiititaliap akuersineratigut aatsaat Naalackersuisut isumaqtigiissusiornissaannik. Nunatta avataanut allaffeqarfissuullu avataanut suliaqkiinerpassuit ukiumut 500 mio.kr.-nit angulerpaat. Killiliisoqartariaqarpoq, inuiaqtigiit aningaasaataat nakkutigineqartariaqarput aamma Naalackersuinikkut Inatsisartoqarnikkullu.

Inuit atukkamikkut naligiinnginnerat

Nunatsinni innuttaasut aningaasaqarniarnikkut atukkamikkut aatsaat taamak naligiinngitsigilernerat naalakkersuinikkut suliarineqanngimmat ernumanartoqarpoq. Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisaatai ersiutaapput inuppassuit nunatsinni ernumanarluinnartumik inuuneqartut. Sulinermut ilanngaat Inuit Ataqtigiinniit ajorinngilarput pisariaqavippormi sulinerup akilersinnaasunngorsarnissaa. Taamaattorli sulinermut ilanngaat inuiaqtigiinni pissakinnerusunut pissarsissutaanerulissappat pisariaqarsorinarpoq kinguarsaanertaqanngitsumik misissuisoqarnissaa. Inuit ukiumut isertitaqqortussusissaannut killilersuutit saqqummiunneqartut pisariaqartitsinerpaanut ikiortariaqavissunullu sammitinneqarnissaat naapertuunerpaajussammat Inuit Ataqtigiit misissuiffigerusupparput.

Nalunaarusiat aamma Naalakkersuisoqarfinniit saqqummiussat ersersimmassuk sulineq suliffeqanngitsuunermiit orniginarnerulissappat tamanna aaqinneqartariaqartoq suliffeqannginnermi ikiorsiissutit, sulinermillu isertitat imminnut avissaartinneqartariaqartut. Tassa suliffissaaleqisuunissamiit sulilernissaq aningaasatigut ima kajuminnarnerutigisariaqarpoq allaat suliffissaaleqisuunissaq kajuminnannginnerulerluni. Misissuiffiginiartigu sulinermut ilanngaat isertitakinnernut pissarsissutaanerulersinnaanersoq, aningaasarsiaqarluareersut inuuniarnerat innarlinngikkaluartigu. Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaq misissuisariaqarpoq, taamaanngippat Naalakkersuisut suli isumaqtiginninniarnernik ingerlatsisarneq atorunnaarsissimangippassuk isumaqtiginninniarnerni sammisassaqqissunut ilaasinnaasoq Inuit Ataqtigiinniit tikkuarumavarput.

Takornariaqarnek angallanek aningaasaqarnerlu

Takornariaqarnek inuussutissarsiutaasariaqarpoq pitsaasumik. Inuussutissarsiut pitsaasumik ingerlataq tassaasariaqanngilaq qanorsuaq takornariartoqarnissaa aqutaanngitsumik atugassiissutaassasoq. Umiarsuit takornariartaassuit akitsuutaat appartut, nunatsinni inuit innaallagissamut, angallannermut orsussanullu akitsuutitigut akiligassaat qaffattut Inuit Ataqtigiinniit isumaqtiginnigilarput. Takornarissat aamma takornariartitsiviit nunatta inuisullu nunatsinni avatangiisinik atuinerminni nammaqataasariaqarput. Inuit Ataqtigiit isumaqarpugut umiarsuarnik takornariartitsisarneq nunatsinnut aamma aningaasarsiornikkut pissarsissutaanerulertariaqartoq.

Takornarissat angallavigisaat nuna malunnaatilimmik aserfallakkiartorput, pingaartumik Nuup avataani takornariaqartitsineq avatangiisinik atuiffiunerusoq eqqarsaatigalugu. Maluginiagassanut aamma ilaasariaqarpoq angallatit tingerlaatillit ukiuni kingullerni nunatsinnut angallattut amerleriarujussuarnerat. Pingaartumik nunatta Kujataani aasat tamaasa angallatit tikittut, ima nunatsinnut utikajaartigilerput ilisarimasatut ikinngutitullu inooqataalersimallutik. Tassami massakkut angallatit tingerlaatillit takornariussisarnerat nalinginnaalernikuuvoq.

Nunatsinni avatangiisitigut atuneq annertoq nunatta kujaterpiaani takussutissartaninnikuuvoq. Inatsisiliortuusugut iliuuseqarfigisariaqarpagut. Akeqanngitsumik eqqagassarpasuit siammarsimasut, nunamik pisuussutitsinnillu atuinerat, siunissamilu aqukkuminaallissanngippata iliuuseqartariaqarpugut. Naalakkersuisut Inatsisartullu akitsuutinik allatigullunniit killilersimaarinninnissarput eqqartuinnarnagu iliuuseqartariaqarpugut. Aningaasanut inatsisissaq aallartissutaaniarlu iliuusissat suut aallarnisarsinnaanerigut.

Ajunaarnersuaq – Susoqarniarpa?

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi Naalakkersuisut saqqummiussaanni takuneqarsinnaavoq Nuugaatsiami ajunaarnersuup kingorna nunat allat aningaasanik tapeeqataaniarlutik neriorsuisimasut aningaasanik ikisiffiginnaasaannik aningaasaateqarfimmik pilersitsiniartut. Inuit Ataqtigii isumaqarpugut oqaasertaliussat ersersitsisuusut nunarput suli inuit eqqugaasut pillugit annertuunik suliassaartoq. Matumani pingaaruteqarpoq Nuugaatsiami Illorsuarnilu innuttaasut namminneq pisuussutiginnisaminnik inoqarfimmut allamut nuuttariaqalersimasut ilaatigut nammineq akilersimasaminnik illumik pigisaqareersut, akilersukkaminnik isumannaarinnereernikut nutaamik attartukkamik akilersugassaminnilluunniit aallaqqaataaneerinninnerat Naalakkersuinikkut isummerfigineqartariaartoq.

Apeqput tamanna ilisimatuulersuutinngikkaluarlugu suliassaavoq. Politikkiuvoq, aamma inuit ilaqutariillu inuunerat pineqarpoq. Ukiorpassuit pisortanut taarsersuilluni akilersuisimagaanni, ajunaarnersuullu kingorna illumut nutaamut, isaasalerlugu, pinngitsaalisalluni nuutsitaasimagaanni taava aallaqqaataaniit illugisamut attartukkamut pigileriartuaagassamulluunniit akilersuisoqarsinnaanngilaq.

Inatsisartut piunasaqartariaqarpugut ajunaarnersuaq pinngikkallarmat inuit inuuniarnikkut killiffiat pisortatigoortumik paasisaqarfigissallutigu. Imaassanngilarmi ajunaarnersuup kingorna inuuniarnikkut atukkat ajorsilluinnassasut, ukiorpassuarnilu inuit sulinerikkut isertitatik atorlugit akilersugarisimasaat pigisaallu nalillit ilaqutariinnit annaaneqassasut. Naalakkersuisut erseqqilluinnartumik killiffissiuillutik paasissutissanik tamakkiisunik Inatsisartunut ilaasortanut apuussisariaqarput.

Ilanngullugu Inuit Ataqtigiinniit aningaasanut inatsimmi oqaasertaliussat imaattut Aningaasaqarnermut ataatsimiititaliami suliassanngorlugit innersuuppugut, paaserusullugu ilumut oqaasertat taamaassanersut: "Innuttaasup inissaminik neqeroorfigineqarnerata kingorna inissiamut tunngatillugu aningaasartuuteqarnissaanut oqaasertaliussat tunngavissinngillat. Innuttaasullu inuussutissarsiutigisimasaminut uteqqissimatillugu, ilinniarnermik aallartitsisimatillugu imaluunniit ullut arfineq-marluk sinnerlugit sivissusilimmik allami sulilersimatillugu sulinermut atortunik pissarseqqinnissaminut tunngasunut aningaasartuuteqartoqarsinnaanngilaq.

(Tassa Nuugaatsiami Illorsuarnilu inuit pineqarput)

Minguitsumik nukissiuuteqarneq

Qamutit motorillit taamaallaat innaallagissamik brintimillu ingerlatillit eqqunneqarneranni nioqqutissanik eqqussinermi akitsuummik aamma qamutit motorillit akileraarutaannik akiliinngikkallarnissaq siunertarlugu killiliussa, tassalu ulloq 31. december 2020 tikillugu atuutsitsiniarneq naammanngitsoq Inuit Ataqtigiiit naqissusissavarput. Nunat allat mingutsitsinnginnerusumik iliuuseqarumapput nunarsuarmioqataaneq pissaaffiliisuummat. Inuit kikkut aamma sumi najugaqartut imaattunik biileqarnerat pillugu siunertaq torrallataq atorunnaarsinniarneqarsinnaanngilaq.

Uagut nunatsinni nunat allat angusinnaasaat inorsillugit siunnerfiginiartigu biilit nunatsinni amerlanerpaartaat erngup nukinganik ingerlateqartut pilersinnissaat. Orsersortarfiit erngup nukinganik orsussaarniarfusut anguniarniartigit. Nukissiorfiit assigisaallu orsussaarniarfeqalerniarlik inuiaqtigiiit erngup nukissiorfiinik sanaartornermut aningaasaleeqataaginnaratik siunissami aamma aningaasarsiornikkut erngup nukinganik tunisassiorsinnaanerit anguniarniartigu.

Piumagutta sapinngilagut nunatta nunanit allaniit nuannaartunaatigisinnaasaanik pilersitsissalluta. Inuit Ataqtigiit avatangiisnut politikkeqarluta oqaatigiinnarneq ajorparput, naalackersuinikkullu aalajangersaanerit timitalernissaat soorunami pingaartitassamat. Matumani aamma qamutit motorillit akitsuutaat pillugit niuernikkut pisisartunut akitsuuteqartitsinnginneq kajumissaatit atuuksikkumavarput. Inuit Ataqtigiit siunnersuutigaarput minnerpaamik ukiut qulit akeqanngitsitsinissaq nunatta naalackersuinikkut tikkuussiffigissagaa. Avatangiisit mingutsaaliornissaat, silap pissusiata allanngornera, nunarsuarmioqataasutullu silaannartaatalu akoqassutsimigut nikikkiartornerat iliuuseqataaffigisariaqarpagut. Akitsuutit annikitsut pissarsissutaangaarnaviannngitsullu tappingiutaasariaqanngillat angusassamat annertuumut kusanartumullu.

Killormut ingerlassanngilagut. Nunarput atugartuussutsikkut nunarsuarmioqtigiillu inuisa kinguaassaminnut minguisstusimik kingornussassaqtitsiniarnerat suli annertunerusumik nunatsinni timitalersuiffigisariaqarpagut. Ukiumiit ukiumut eqqarsarnata ukiunut amerlasuunut, siunissaq ungasinnerusooq aamma eqqarsaatigalugu Qasigiannuani Aasiannilu annertuumik suliassaqarpagut.

Nunatta avataaniit orsussamik pinngitsuuisinnaannginnerput millisarniarlugu aamma minguitsunik nukissiuuteqarneq inerisartuartaqarpoq. Nunatta inuisalu ukiumut aningaasarpasuit atorlugit orsussamik avatitsinneerumik atuinerput akisoqisoq millisarsinnaagutsigu aamma nunatsinniit aningaasanik annissukkatta minnerulernissaat anguneqassaaq. Periarnermi ataatsimi marlunnik iluaqtissarsinissarput akilersinnaanerpaajuvoq. Inuit Ataqtigiit aammaarluta piumasareqqissavarput massakkut aningaasanut inatsimmi Qasigiannuani Aasiannilu erngup nukinganik nukissiuuteqalernissaa aningaasaliiffigineqassasoq. Qasigiannugit aamma Aasiaat illoqarfiupput inoqartuaannartussatut siuariartortussatullu isigisavut. Isuma tamanna katersuuffiuppat aningaasaliiniarta. Ukiut qulit pilersarusiussamaartut, misissuissamaartut pissamaartullu utaqqiinnarnagit iliuuseqarusuttunik nassaarniarta. Nikeriartariaqarpagut. Naalackersuisut Siulittaasuata ippassaq uparuarpaatigut ineriartortitsiumannginnerarluta mittarfissanut suliaq tamakkiisumik akuersaannginnatsigu.

Massakkut Qasigiannugit aamma Aasiaat ineriartortinniarlugit aningaasanut inatsimmi aningaasartaliisoqarnissaa naalackersuisooqtigiit qanoq isumaqarfivaat?

Inuiaqtigiit ineriartornissamik uatsitullu kissaateqartut maanna oqallinnermi Siumiumiit Demokraatiniillu isummertoqarsinnaanerpa Qasigiannugit Aasiaat nunaqarfittaasalu siuarsaatissaannik erngup nukiliorfeqalissanersut?

Neriuppunga erseqqilluinnartumik akissuteqartoqassasoq, aamma Naalackersuisut Siulittaasuanniit.

Erngup nukinganik nukissiorfiliornissatta Aasianni Qasigiannuani sunniuteqarluartussaq aningaasalerneveersarneqartoq, kinguartinneqartoq, oqallisigerusaaginnavinneqartorlu tassa aningaasalerneqarniarli. Kinguarsarnivut tamarmik suliassap akisunerulernissaanut aammalu aningaasarpasuumik nunatta avataanut annissuinnarnissamik kinguneqartussaapput. Inuit Ataqtigiit nukissiorfiliassaq isumalluarfigaarput, inuussutissarsiornikkut siuarsaanissamat innuttaasullu pisuussutiminnik aallaaveqartumik atuinerat aamma nunarsuarmioqataasutut mingutsitsinngitsunik ineriartortitsinissatta siuarsarnissaa pisariaqarmat iliuuseqartoqartariaqarpoq.

Aatsitassarsiorfiit allallu siunissami aningaasarsiornikkut nukittorsaaussatut isumalluarfigineqarsinnaapput, kisianni aamma nunatta aningaasarsiornikkut patajaallisarnermigut

avataaniit pilersorneqarnani imminut pilersorsinnaassuseqarnera taamatullu pingaartissavarput. Neriuppugut erngup nukinganik nukissiorfiliassaq pillugu isummat tamakkiisumik katersuuffissaqassasut.

Inuit Ataqtigiit ilanngullugu isummorsorfigerusupparput nunatsinni plastikkinik atuinerup siunissami annertusiartuinnanginnissaa anguniarlugu pisiassanut aalajangersimasunut akitsuusersuisinnaaneq oqalliseqataaffigisinnaagatsigu. Mingutsitsineq nunatsinnut inuinnullu akikitsuinnaangilaq. Mingutsitsineq pinaveersaartissagutsigu allanngortoqartariaqarpoq, aamma avatangiisinut aningaasaateqarfipput aningaasassaqtartariaqarpoq. Ileqquliutiinnakkat inooriaatsimik aallaaveqartut allanngortikkuminaassinnaasullu allanngortinniassagutsigit Inuit Ataqtigiinniit oqaloqataanissatsinnut piareersimavugut. Akisussaaqataarusuppugut aamma nunatta eqqiluutsuunissaa pillugu.

Kommunini Inuussutissarsiorneq nammineq pilersitaq

Inuit Ataqtigiit ukiaq manna inatsisartut ataatsimiinnissaat inuussutissarsiornermut siuarsaanissamut aningaasaliissutinik kommuninut nuussisoqarnissaa siunnersuuteqarfigivarput. Ajoraluartumik pisarnek malillugu Inatsisartoqarfiup aalajangersakkanut naapertuutinnginnerarlugu qulequtaa allanngortinngippat itigartitassatut innersuunniarmassuk aningaasanut inatsimmi konto pingaarnermut aalajangersimasumut sammisunngorlugu saqqummiupparput. Neriuppugut kiisami aamma naalakkersuisooqtigiit Demokraatillu peqatigalugit inuussutissarsiortut suleqataanissaat annertusarlugu periarfissamik nutaamik pilersitseqtigiissinnaassasugut.

Kommunit, illoqarfiit aamma nunaqarfinni inuit amerlaqisut inuussutissarsiornikkut assigiinngisitaarnerusumik nappateqalernissaat pisariaqavippoq. Imaappoq, ullumikkutut ingerlaannarsinnaangilagut. Massakkut kommunit tallimat, sinerissuatsinnilu inuussutissarsiortut innuttaasullu utaqqivaatigut aningaasanut inatsit qanoq ittoq Inatsisartut 31-iusut pilersinniarneraat.

Soormi sanaartornermut aningaasaliissutit, inuussutissarsiornermut siuarsaanissamut aningaasaliissutit, takornariaqarnermut suliffissaqtitsiniarnermullu aningaasaliissutit kommuninut nuuginnarsutigit?

Aningaasarsiornikkut "nukik" kommuninut nuullugu, inuussutissarsiortut pilersaarusoqataalersillugit, innuttaasullu siunissami pisariaqartit naapertorlugit inerisaaqataanermikkut suliffissaaleqinerup annikillissarnissaanut peqataatileriartsigit.

Allatut oqaatigalugu ullumikkutut ingerlatsiinnarnissaaq sunik iluatinnaateqarpa?

Allanguiniarta, qitiusumik aqutsineq inuit aqutseqatigiinnerannik taarserniartigu. Paaseqtigiiffissaqarpugut immitsinnut naalaarutta. Suleqatigiikkutta aatsaat allaffissornerujussuaq maani qitiusoqarfilersornersuaq millisinnaavarput. Inuussutissarsiutinillu aningaasarsiornikkut pinngorartitseqataasunik taarserlutigu. Partiit allat tamatuminnga suleqatiseraagut.

Naalagaaffeqativut peqatigalugit ukiumut 220 mio.kr.nit inuussutissarsiutinut nutaassanut siuarsaanermullu aningaasaliissutiginiarneqarnerat Inuit Ataqtigiinniit isumaqtatigaarput. Suliffissamik nutaanik pisariaqartitsivugut. Eqqaamassavarpulli Namminersorlutik Oqartussat naalagaaffeqatigullu siuarsaanerat aningaasartuuteerarpasuit atornerqaraluaangataluunniit innuttaasut nunatsinniittut inorsillugit siuarsaanermik ingerlatsiuarsimanagerat miserratigisinnaanginnatsigu. Siunertaq isumaqtatiginartoq pisariaqarpoq, kisianni aamma nunatsinni innuttaasut akissaqassusiannut,

anigaaseriviillu sumiiffippassuarni aningaasaliiumasannginnerat inatsisiliortut allatut aaqiisariaqarnerannik tikkuussisuupput.

Nutaaliorniarta, Namminersorlutik Oqartussat naalagaaffeqatigullu periarfissatuaanngillat. Aamma kommunit tallimaasut sapinngillat. Aningaasartuutissaannarnik tuniorarlugit akisussaaffilersorsinnaanngilagut. Aningaasanik tigorianaannarnik kommunini amigaateqarneq innuttaasut atugaannut toqqaannartumik sunnuteqartarmat aningaasanik kommuninut nuussiniarta siuarsaasinnaanngorlugit.

Nunaqarfinni isorliunerusunilu inuussutissarsiutinik ineriartortitsineq

Konto pingaarneq 64.01.05-imi Nunaqarfinni isorliunerusunilu inuussutissarsiutinik ineriartortitsinissamik siunertarineqartunut atorneqartussat avataaniit suleqatigineqartunut ukiut arlalikkaarlugit Naalakkersuisut isumaqatigiissusiorniarnarat piginnaatitsissummillu qinnuteqarnerat sunik imaqarpa? Eqqamassavarput nunap immikoortuini inuussutissarsiornikkut ineriartortitsinissamik pilersaarut Inuit Ataqtigiiit Naalakkersuisuutitaqarallarmat ingerlanikoq Siumukkut unitsimmassut oqallisaaqisoq. Massakkut nunaqarfinni inuussutissarsiornikkut siuarsaanissaq pisariaqarluinnartoq avataaniit suleqatigineqartunut suliakkiissutigissallugu Naalakkersuisut aalajangersimanagerat tupaallaatigigatsigu oqaatigissavarput.

Kikkunuku avataaniit suleqatigisat nunaqarfinni avinngarusimasunilu inuussutissarsiornikkut siuarsaanissaat Naalakkersuisut aalajangiussimagaat? Neriuppugut Naalakkersuisut tamanna oqaaseqarfigissagaat. Neriutigilluinnaratsigu nunaqarfinni inuit suliffissanik nutaanik inuussutissarsiornikkut aningaasarsiornikkullu aamma nappatigisinnaasaannik periarfissarsiussineq pimoorunneqassasoq. Tamannali Naalakkersuisut itisilerlugu nassuiaateqarfigissariaqarpaat.

Peqqinnissaqarfik inummut neqeroorutaavoq

Nunatsinni inuit peqqinnissaqarfeqarnikkut inuunerissaarnissaminut peqqinnissuunissaminnullu nunaminut neqeroorfigineqassapput. Peqqiilluutit inuunerluutillu inuup akissaqassusia tunngavigalugu isumagineqarnissaminut akissaqannginneq akiliiumannginnerluunniit pissutaallutik sulisinnaajunnaarsitsissanngilaq. Peqqinnissaqarfik inuiaqtigiiittut atugarissaarnitta nalituut ilagaat. Peqqinnissaqarfiup akeqalersinneratigut peqqiilluutit ikilnavianngillat, mianersuuttariaqarporlu nunatsinni inuppassuit sulisartorpassuillu qaammat naalluguluunniit akissaqanngitsut peqqinnissaqarfimmi akeqalersitsinikkut eqqornerlunneqarsinnaanerat.

Inuit Ataqtigiiit qularinngilarput tamanna allaffissornikkut aningaasartuutissanik assut pilersitsissasoq. Nakorsiertunut ukiumut isertitaqqortussuseq, qaammammut isertitaqqortussuseq imaluunniit siorna isertitaqqortuujusimaneq tunngavigalugu akit suut atorneqassanersut, akiliuteqartoqassannginnerorluunniit suliarineqartalissammata. Naalakkersuisooqtigiiit Demokraatillu allaffissornermit ingerlatsinermillu sipaarniarumaqisut tamanna mianersuutissagaat kaammattuutigaarput. Inatsisartummi inatsisaat tunngaviupput.

Ukiumut isertitaqqortussuseq naatsorsuinermi tunngaviusut ajornartorsiutaapput. Sulinermik inuussutissarsiuteqartut isertitaasa ukiumiit ukiumut nikerartuarterunerat uppersaataalerumaarpoq inuit pisariaqartitsinerpaat eqqornerlunneqarsimasut tusartualissagatsigit. Tamanna aamma takuarput

sulinermut ilanngaat suliarineqarmat soorunami ukiumut isertitaqassuseq tunngavigalugu aaqqissuussisoqarmat.

Inuit Ataqaatigiit peqqinnissaqarfiup inunnut neqeroorutaajunnaarluni akissalinnut neqeroorutaalernissaa akerleraarput. Partiillu saamerliit kaammattorusuppagut nammaqatigiinnermik oqaluinnaratik, partiinullu talerperliusunut pisaritissimaaginnaratik kinaassusertik nalilersorluaqqullugu. Partiit saamerliit, Inuiaqatigiittut pisariaqartippassi. Nammaqatigiinneq akaareqatigiinnerlu aamma peqqinnissaqarfimmi inuit nammaqatigiillutik ersoqatigiinnerannut tunngassuteqarmat paaseqatigiittariaqarpugut.

Peqqinnissaqarfiup suliaasa oqilisaannissaat

Peqqissutsimullu Naalakkersuisoq, assut iluarisimaarparput ukiuni arlalinni oqalliseqataaffigisimasarput pilersinniarneqarmat. Tassa sukkortunut katsorsaavik timitalersuiffiginiarneqaleramat. Iluarisimaarparpullu Qaqortumi Nuummi, Sisimiuni, Aasianni aamma Ilulissani katsorsaavinnik isumaqatigiissusiornikkut qulakkeerinninniartoqarmat.

Peqqissutsimullu Naalakkersuisoq, assut iluarisimaarparput ukiuni arlalinni oqalliseqataaffigisimasarput pilersinniarneqarmat. Tassa sukkortunut katsorsaavik timitalersuiffiginiarneqaleramat. Iluarisimaarparpullu Qaqortumi Nuummi, Sisimiuni, Aasianni aamma Ilulissani katsorsaavinnik isumaqatigiissusiornikkut qulakkeerinninniartoqarmat.

Malugeqquarpulli ukiup ataatsip ingerlanerinnaani isumaqatigiissutinik atorunnaarsitsisinnanissaq katsorsarneqartut eqqarsaatigalugit torrallataanersoq. Apeqqut Naalakkersuisuniit qulajalaagassatut kaammattuutigaarput, inuit katsorsaavimmiittut eqqornerlunneqaqqunagit. Inuit pisariaqartitsisut isumassorneqassapput, taakkualu suleqatigiilluta isumannaarniartarnartigit. Matumani Naalakkersuisut eqqummaarillutik suliaqarsimanerannut Inuit Ataqaatigiit iluarisimaarinnikkatta oqaatigissavara.